

Østre Ullsfjord sankelag

Trondheim, 11.05.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/5701

Saksbehandler:
Siv Grethe Aarnes

Avslag på søknad om skadeforebyggende felling av gaupe - Østre Ullsfjord sankelag - region 8

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår direktoratet søknad fra Østre Ullsfjord sankelag.

Det vises til søknad 4. mai 2021 fra Østre Ullsfjord sankelag om tillatelse til å felle en gaupe i Ullsfjord i Troms og Finnmark, region 8.

Det foreligger ingen akutt skadesituasjon på sau og søknaden om skadefelling skal i slike tilfeller rettes til Miljødirektoratet.

Søknadens innhold

Søker viser til at det har vært langt flere observasjoner av gaupe i indre del av Ullsfjord denne vinteren og våren enn på lenge. I tillegg observert spor av flere gauper under og etter kvotejakta både på øst- og vestsiden av Ullsfjord. Videre er det nylig gaupe sett på Lakselvnes og for 2 uker siden ble en hund tatt av gaupe i Lakselvbukt.

Videre viser søker til de har en eksklusivt, men aktiv beitebruk av området og at de er nå svært urolig for å oppleve tap av beitedyr når beitesesongen starter om ca. 1 måned. Det beiter omtrent 2700 sau/lam i deres beiteområde i tillegg til ca. 400 geit.

Søker ber om at det blir gitt tillatelse til å felle en gaupe i Ullsfjord snarest mulig og påpeker at det er fortsatt mulig å spore og jakte effektivt så lenge det er snø på bakken.

Lovgrunnlaget

Det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...)
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom, (...)
Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.
Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom. Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Roviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike roviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Roviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 15 ynglinger av bjørn. (...) Nasjonalt overvåkingsprogram for rovilt skal gi data om status og utvikling i roviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Roviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt): Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (...)

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig roviltforlik. Av roviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk roviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter roviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette. Det vises også til forvaltningsplan for region 7 utarbeidet av Roviltnemnda for region 7, og til en differensiert forvaltning med områder viktige for å oppnå bestandsmålet og prioriterte beiteområder.

Det nasjonale bestandsmålet for gaupe er 65 ynglinger av i Norge, hvorav 10 i region 7, jf. roviltforskriften § 4.

Følgende skrives konkret om gaupeforvaltningen i rovviltforlikets punkt 2.2.9. "*Kvotejakt er et effektivt virkemiddel for regulering av gaupebestanden, og dette bør være hovedvirkemiddelet også i tiden fremover.*"

Kvotejakt

Kvotejakt på gaupe er ordinær jakt på et bestemt antall individer, hvor offentlig myndighet fastsetter kvote. Vedtakene skal i størst mulig grad basere seg på bestandens status og utvikling, slik dette er rapportert av Rovdata. Det skal særlig legges vekt på om arten produserer et høstingsverdig overskudd, og skade som arten gjør. I tillegg skal det legges vekt på artens funksjon i økosystemet, virkningen høstingen kan ha på det øvrige biologiske mangfoldet, artens betydning for næring eller rekreasjon og høstingstradisjon.

For at den skadereduserende effekten skal være størst mulig er det viktig at kvotejakten i sterk grad styres mot områder med skadeproblemer. Det er kvotejakt (eller lisensfelling) som skal være den normale beskatningsformen også i fremtiden for å redusere skade som gaupe påfører bufe- og tamreinnæring, jf. St.meld. nr. 15 (2003-2004).

Jakta gjennomføres i perioden 1. februar til 31. mars og er det viktigste verktøyet for å regulere bestanden av gaupe. Rovviltnemndene vedtar kvotene når bestanden av gaupe er på eller over det regionale bestandsmålet for regionen. Miljødirektoratet har ansvaret for å vedta eventuell kvote når bestanden er under bestandsmålet, men skal vektlegge råd fra nemnda. Det benyttes gjennomsnitt av registrert bestandsstatus for de tre siste årene, ved vurdering av hvem som har myndighet.

Skadefelling

Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner. Statsforvalteren besitter delegert myndighet til å håndtere søknader om skadefelling av gaupe innenfor sitt fylke i akutte skadesituasjoner forårsaket av skadegjørende individ av gaupe, innenfor en betinget kvote vedtatt av Rovviltnemnda i regionen eller Miljødirektoratet. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. forskriften § 6. I særskilte tilfeller kan skadehistorikken og skadepotensialet være så omfattende og sannsynlig, at uttak uten direkte forutgående skade kan vurderes.

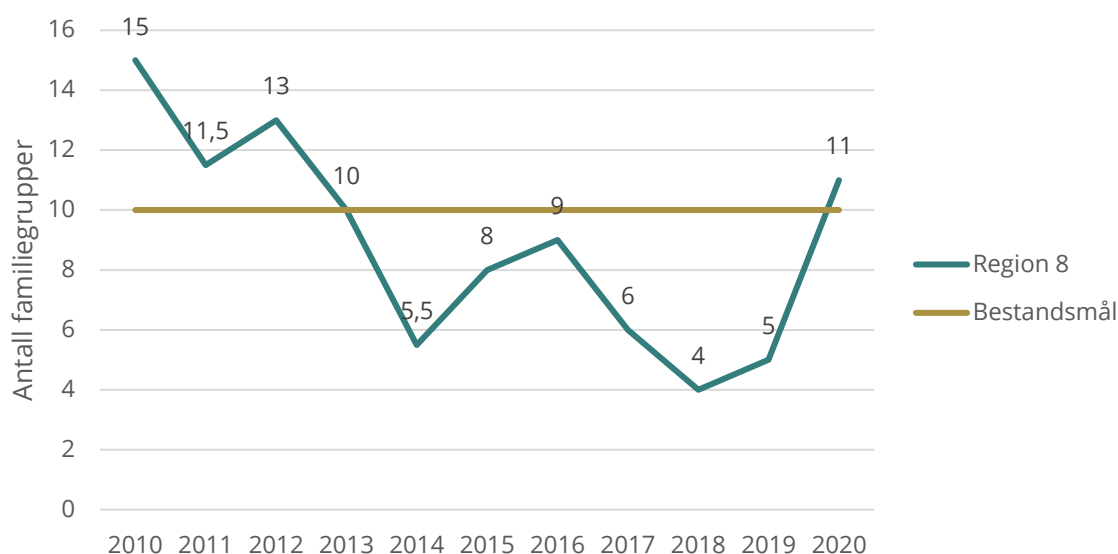
Fellingstillatelse kan bare gis dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning slik dette er nedfelt bl.a. i forvaltningsplanen. For å vurdere dette, skal de opplistede skjønnskriteriene i annet ledd i rovviltforskriften § 9 drøftes i forhold til den aktuelle og/eller fremtidige skadesituasjonen og det aktuelle geografiske fellingsområdet.

Om bestandssituasjonen for gaupe i region 8 – Troms og Finnmark:

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3.

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogrammet for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. I region 8 er det fastsatt et mål på 10 årlige ynglinger, hvorav fire i Finnmark. Bestandsovervåkinga i region 8 - Troms og Finnmark viser også en betydelig variasjon i antall dokumenterte familiegrupper de siste ti årene (Figur 1). I 2018 ble det registrert fire familiegrupper og i de to siste årene er det registrert henholdsvis 5 og 11 familiegrupper.

I 2020 ble det registrert åtte familiegrupper i Troms og tre i Finnmark. Delmålet i Troms ble nådd, mens det er et mål om fire familiegrupper i Finnmark. Det ble ikke registrert familiegrupper av gaupe i samarbeidsområdet med Nordland. Det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen, som er et gjennomsnitt for tre år, er ikke nådd. I 2020 var gjennomsnittet på 6,7 familiegrupper i regionen.

Figur 1: Antall familiegrupper av gaupe påvist før jakt Troms og Finnmark fra 2010 til 2020 for region.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen gaupebestanden utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er kjent at gaupe kan bli smittet med skabb. Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av gaupe i hovedsak gjennom kvotejakt og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

Så langt i 2021 er det registrert åtte døde gauper i regionen, fem er felt i Troms og tre i Finnmark. Fem gauper er felt i forbindelse med kvotejakt og tre gauper er felt i forbindelse med skadefelling.

Direktoratet legger til grunn at den regionale rovviltnemnda for region 8 med sin geografiske differensiering har ivarettatt de hensyn som er nedfelt naturmangfoldloven § 12. Dette innebærer at avgrensingen av områder der rovvilt kan forekomme er foretatt ut fra en samlet vurdering, og forventes å gi de beste samfunnsmessige resultater.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til anvendelse i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Miljødirektoratets vurdering av søknaden

Statsforvalteren har myndighet til å iverksette skadefelling såfremt det foreligger kvote for betinget skadefelling. Miljødirektoratet vedtok 15. februar i år en kvote på to gauper som Statsforvalteren i Troms og Finnmark kan benytte i betinget skadefelling i perioden 16. februar til 31. mai 2021. I dette brevet skrev vi blant annet: *"Miljødirektoratet har vurdert, med bakgrunn i dagens situasjon, at det er hensiktsmessig at fylkesmennene i regioner med tamreindrift gis en kvote for skadefelling også i perioden 16. februar til og med 31. mai til akutte skadesituasjoner på tamrein forårsaket av gaupe. Kvote for betinget skadefelling gjelder også i de tilfeller det oppstår akutte gaupeskader på sau."*

I henhold til regelverket kan direktoratet fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse.

Overvåkingsperioden for gaupe pågår fra 1. oktober og ut februar måned. Statens naturoppsyn følger opp aktivitet av gaupe og spormelinger av familiegrupper i felt. Rovdata kvalitetsikrer og rapporterer endelig bestandsstatus 1. juni. Direktoratet har gått igjennom de meldinger som er meldt inn fra lokalt hold til Statens naturoppsyn og ut fra tilgjengelige data tyder årets overvåking på at antall familiegrupper i region 8 har gått ned.

Skadefelling er et virkemiddel som kan iverksettes dersom det oppstår en akutt skadesituasjon, og dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Et element for iverksettelse av en skadefelling er at det foreligger skader og skadene ser ut til å fortsette. Dersom det er sannsynlig at skadene vil vedvare og det ikke er andre rimelige forebyggende tiltak som kan iverksettes, vil skadefelling kunne gis.

Kravet om differensiert forvaltning vil også påvirke terskelen for iverksettelse av skadefelling. I særskilte tilfeller kan skadehistorikken og skadepotensialet være så omfattende og sannsynlig at uttak uten direkte forutgående skade likevel kan vurderes. Det må likevel være en viss nærhet i tid til skadene potensielt kan oppstå dersom det ikke er en pågående skadesituasjon.

I dette tilfellet foreligger det ikke akutte skader på sau. I Lyngen kommune er det i 2020 påvist to tap til gaupe og gitt erstatning for ni sauer der gaupe er skadevolder. I Tromsø, Balsfjord og Stjorfjord kommune er det ikke påvist skader eller gitt erstatning. Søknaden om skadefelling er begrunnet ut fra forebyggende hensyn med henvisning til skader forårsaket av gaupe tidligere år og observasjon/dokumentasjon av gaupe i området.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark besitter myndighet til å vurdere skadefelling jf. rovviltforskriften § 9, ved konkrete skadesituasjoner. Kvoten for betinget skadefelling gaupe ble for region 8 utvidet med to individer 03. mai 2021. Det gjenstår ett individ på denne kvoten (10. mai 2021).

Direktoratet har forståelse for at søker er bekymret for faren for fremtidige tap av sau til gaupe. Dersom beitelaget oppdager skader på rein, eller gjør andre observasjoner som danner grunnlag for en ny vurdering, ber vi beitelaget ta kontakt med Statsforvalteren, for søknad om skadefelling eller støtte til andre forebyggende tiltak.

Vedtak

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, avslår direktoratet søknad om skadefellingstillatelse av gaupe i Ullsfjord i Troms og Finnmark.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker fra mottagelse av underretning, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet for forberedende klagebehandling, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Susanne Hanssen
fung. seksjonsleder

Siv Grethe Aarnes
seniorrådgiver

Kopi til:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Lyngen kommune

Statens hus
Strandveien 24

9815 Vadsø
9060 LYNGBLANK